

Imprimat legal

Țara Noastră

FONDATOR: OCTAVIAN GOGA

ANUL VII

No. 48

28

NOEMVRIE

1926

In acest număr: Asemănări și chipuri : Utopism și realism ; Ereditate și stil de G. M. Ivanov ; Drumuri de Volbură Poiană Năsturaș ; Note ardelenești de Corneliu I. Codarcea ; Un oraș moral de Septimiu Popa ; Organizarea proprietăților de Ion Iacob ; Cronica externă: Liga popoarelor asiatice de J. Paleologu ; Cronica literară de D. I. Cucu ; Insemnări : Provocatorii persistă ; „România” în delir ; Tăietorul de lemne ; O solemnitate pioasă în casa lui Ilarie Chendi ; Moravuri gaz-tărești ; Constatări și concluzii etc., etc.

CLUJ

REDACȚIA ȘI ADMINISTRATIA : PIATA CUZA VODĂ NO.

Un exemplar 10 Lei

© BCUCluj

Țara Noastră

Asemănări și chipuri

Utopism și realism

Moartea lui Leonid Crasin e un bun prilej pentru a pune o veche problemă: a priorității realismului. Al doilea termen, e termenul care intră în colizie în măsura în care nu se acordă cu cel dintâu, nu în chip ideal, dar pe o suprafață plană: e utopismul. Amândoi termenii însă îi privim numai în incarnabilitatea și, mai târziu, în carnația lor practică.

De ce anume moartea lui Crasin ne oferă, ca pe o tipsiuță de ciai, problema aceasta? Doar totul e vechiu în acești termeni, chiar termenii au pătruns în istoria filozofiei, și zac în rafturile ei, prăfuiți și suficient de stânjenți de snobismul, de noutatea altor termeni? Problema, zic, e veche; încă discipolii lui Platon și a lui Aristotel, cel dintâu pontif al idealismului, cel d'al doilea cenzor al pozitivismului, au scuturat noțiunile, le-au apăsă, aplicând deasupra lor, cât le stătea în putință, massivitatea vieții pentru a le încerca rezistibilitatea. Operația de atunci continuă și pare se va continua cât va fi lumea și pământul.

Cu schimbarea fiecărei epoci, se vor găsi oameni cari să creadă, că ceea ce nu s'a putut ieri, se va putea face astăzi. Firi poetice, vor argumenta că în viață toate visurile la urma urmelor se încarnează și își găsește loc în realitate chiar cea mai ireală utopie. De unde și noi vom fixa concluzia că despre o absolută prioritate a realismului asupra utopismului nu poate fi vorba, dar că în anumite epoci — de pildă cea a cruciadelor, apoi a renașterii din evul mediul, utopismul a fost

nu numai un îmbold individual la personalități mari, ci o stare generală, care în desfășurarea istorică, luase proporțiile unui factor.

Întru câțiva și noțiunile s'au revizuit, nu într'un institut sau laborator de savanți, ci în procesul însăși al vieții. Se mai înțelege astăzi, de pildă noțiunea: iubirea *platonice*, așa cum va fi fost înțeleasă în trecut? Amorul platonice se petrecea între două suflete — în afară de ori ce atingere a sexurilor — era deci un dor, un alean, o năzuință, — astăzi platonismul erotic constă în justificarea estetică a celei mai apropiate și mai rodnice atingeri între două sexe. Platonismul astăzi a pus nu numai o platformă reală aspirațiilor amoroase ale sexelor, dar a inoculat o „moleculă“ de etică înfrigurării ireductibile a sexualității eficiente. Platonismul astfel în dublu chip real justifică realismul, care până ieri, exista ca o aventură în empireul lui Platon. Se poate găsi o scuză acestei aparente digresiuni ale mele, care începând cu faptul morții unui demnitar sovietic ajunge la culorile albastre ale iubirii, Era necesar; o modalitate — de a înțelege că în perioada în care trăim, utopismul cu toate manifestările sale filozofice, (chiar matematice) sociologice, politice, culturale cedează pe toată linia și în conștiința aproape a întregii omeniri, valului senzorialist al vieții reale.

Cred că o ultimă, o gigantică încercare de a impune utopismul, sau mai clar de a străpunge realismul până a-l încărca cu senzația morții, a fost încercarea lui Einstein de a îmbogăți proprietățile masei și ale volumului atribuindu-i o nouă dimensiune, a patra, aparent inutilă și concret antiaxiomatică. Se înțelege ușor câtă subtilitate prezintă spiritul utopist, care în celelalte domenii, ale culturii de pildă, ale sociologiei mai ales — unde realismul e obligator — caută să substituie massivului pozitivist al vieții reale paiangenșul unei iluzii, unei halucinații, unei irealități albastre. A patra dimensiune — să zicem — al culturii e un ideal, care i se atribuie de subiectivismul unui visător, și tu nu știi dacă acest ideal e o degajare, o răsfângere a proprietăților culturii însăși într'o proiecție de vis, sau halucinație a celui ce îl concepe. Și astfel e în politica sociologică.

Veacul al 19 este și el un veac utopist — al utopiei sociologismului, al idealului abstract al socialismului. Socialismul s'a dovedit o utopie și — ciudat lucru — tocmai în clipa în care cei mai mari pozitivisti, s'au manifestat cu îndrăzneala să taie viața în corpuri geometrice, ca și cum viața este un imens munte de brânză de Holanda, chiar pentru capetele cele mai înfumurate de experiment, de măsurii, de balanțe farmaceutice și de microscop savant. *Realism înseamnă spiritualism*, cu condiția ca noțiunea „*spiritualism*“ să nu fie aplicată vagabondajului morbid al senzualismului filozofic, nici mișcării aceleia nepercepute de nimeni, dar despre care se spune că exista născută din învârtirea ipoteticelor frâmi atomice și electronice din care e compusă *esența* brânzei de Holanda. *Spiritualism înseamnă realism* fiindcă viața resuflă prin *spirit* în mil și milioane de chipuri, și nimic mai real nu există de cât viața, cu norul pe cer, cu albastrimea iluzorie, cu realitate simțită a sgreii.

Să intrăm și să rămânem scurtă vreme într'un singur domeniu al vieții, al vieții experimentate cum e moda acum în ultima vreme, ca să vezi cum realismul alungă utopia, fiindcă spiritul nu îngăduie spațiile goale voalate cu mirajurile subiectiviste ale oamenilor contemplativi. Una dintre cele mai mari utopii a fost războiul mondial, pentru că a fost o grozăvie, pentru că aceasta grozăvie nu a avut un sens, pentru că sensul găsit a fost subiectiv, pentru că adevărul subiectiv nu contează, pentru că nu s'a putut formula o sumă pozitivă de adevăruri subiective, — o sumă pozitivă care ar fi sensul spiritualist al grozăviei din 1914—1918. Ce este drept și cu sens pentru neamul meu, e minciună din punct de vedere german, etc. Semnele plusurilor se anihilează de prezența semnelor minus. La fel cu revoluția, — a fost și ea o utopie. Fiindcă a crezut că poate disloca realitățile obiective, ca să le înlocuiască cu realități concepționale. Incercarea s'a transformat în haos. Ar fi fost realistă, deci cu pecetea spiritualismului pe ea, încercarea pe care a socotit posibilă, de a *ridica* realitatea obiectivă spre realitatea *concepțională*. Aceasta ridicare o numesc spiritualizare a realității — și e atât de plină de sens, cu scopuri atât de fixe, cu posibilități de realizare atât de sigure, încât ea pare inspirată și condusă de însuși Dumnezeu. Numai în aceasta ridicare — nu în ciocnirea lor — a realităților obiective spre cele concepționale, viează viața cu aspectul ei evoluționist, zămislind și născând un sens, un spirit, un ideal.

Oamenii politici au înțeles acum aceasta. Gândiți-vă la Poincaré, care ni se înfățișează ca o antenă a spiritualismului, întinsă spre posibilitățile realiste. Și Crasin, despre care am amintit, era un realist măcar prin aceea că voia să vadă revoluția mondială, planetară cu năzuinți socialiste plutind fantomatic în oceanul elemental a realității capitaliste.

Ereditate și stil

Fiindcă s'a spus că stilul e omul, și fiindcă mai știm că omul este, în desfășurarea sa spirituală și organică, o rezultată a potențialităților sale ereditare, conchidem că stilul este o problemă a eredității.

Câte feluri de eredități, atâtea feluri de stil. O ereditate încărcată provoacă un stil lipsit de claritate mediteraniană, de limpiditate clasică. Copilul conceput de părinți bețivi, devenit mai târziu un talent, va înfățișa în creația sa, de orice natură ar fi ea, un stil întunecat, încălzit, fără luminișuri de logică, fără continuitate în dezvoltarea temei sau a tezei, pornind dela o premiză pe care candescendent o numim fască, construind un silogism în aparență conform cu logica, în fond ridicat pe suprafața legănată a unei inconsistente minciuni. Ereditatea bolnavă e un izvor de fantasmagorii filozofice, de adacabra poetică, de o gheenă cu viziuni incoherente, o sodomă de con-

fuzie etică. Paralyticul general apare de atâtea ori genial — până când genialitatea lui nu e supusă criteriilor de puritate estetică, sau unui postulat de morală, sau în sfârșit unui ideal social.

Stilul superb, clar, nobil nu s'a văzut de nimeni niciodată turnat și cristalizat de către o mocirloasă ereditate morbidă. Din când în când, chiar dacă o școală îi dă metodologia pentru un început de prestanță, va prezenta acele crăpături prin care ochiul vigilent și obișnuit va vedea beznele de unde a izvorât.

Dar există, atunci când ereditatea încărcată și morbidă e absentă, și o altă puțință de a explica și de a caracteriza stilul — este ereditatea de sânge național, ereditatea etnică. În stilul artei unui popor se manifestă calitățile lui de rasă. Astfel avem un stil italian, care și el e divizat în epoci, avem un stil rusec, unul teuton, unul evreesc. O mediocă cunoaștere a artei dă puțința de a distinge fizionomia etnică a stilului.

Datorită procesului de încordare spirituală, pentru a se exprima integral, geniul rasei și a găsit în rezervoarele sufletești ale poporului elementele sale componente, de distincție. Astfel, stilul latin e sinteză de manifestări ale unui suflet și ale unei minți, avide de precizie, de linie simetrică, de distanță între obiecte și între situații, de delimitare a stărilor sufletești. Justificarea învățământului clasic își găsește locul în splendoarea stilului clasic, de artă și logică. Stilul teutonic e expresia unei năzuinți sufletești a poporului german de a se revârsa, prin cugetare și forță deasupra realităților obiective ale vieții, cu presumpția că el e o esență a vieții. În politică — acest stil a creat parola unui absolutism, exprimat prin războinicul strigăt al Germaniei moderne: „Deutschland über alles“. Stilul confuz al artei rusești — pe care bizantologii îl exprimă arbitrar ca un efect al otrăvirii sufletului slav de speculațiunile meticuloase ale filozofiei degenerate din secolele prime ale erei creștine, este expresia sufletului rus, înecat în psihism morbid, unde totul e fluctuant, fără contururi, fără sâmburi solizi de simțire și cugetare. Misticismul rus, nu e un imperialism ortodox, deci un sistem de năzuinți precise, ci revărsarea peste țărături al unui ocean de confuzie psihospirituală.

Părăsind generalitățile, în care e de prisos să se piardă omul, alegem un caz concret. De pildă, ce înfățișare ar putea să aibă stilul unui țigan în literatură, în pictură, în arhitectură, în gazetărie chiar. E adevărat că aici putem face mai de grabă ipoteze, fiindcă neavând o artă țigănească, nu am putea plpăi existența stilului. Din fericire, țiganii puri nu s'au ocupat de artă, și deși istoria îi cunoaște contemporani cu cele mai antice popoare, o creație țigănească nu e înregistrat nici un țiganolog. Și-apoi țiganii sunt mai de grabă interpreți ai creațiilor naționale ale popoarelor în mijlocul căror trăesc. Ar evaluat până a fi lăutari, și în aparența sporadice — ziariști.

Țiganul ziarist? Cea mai „nostimă“ caricatură de militant ideologic. Fiindcă îi lipsește moralitatea minimală, cea care e generală oamenilor și chiar dobitoacelor, țiganul ziarist va reflecta, într'un tal-

meș-balmeș de idei străine, toate ciocnindu-se în cap, amoralismul propriu țiganului, datorită căruia își justifică năzuința de a-și îmbogăți șatra. Aici, în aceasta șatră, alături de o boarfă căpătată de vreun amic proxenet (căci cine ar risca să fie amic al țiganului) se va tăvăli și un volum de Maurras, și altul de Sorel, și patru de Jaures, și douăzeci de Hugo — suflete prinse de acest hingher literar, pentru exploatare și schimb. Țiganul ziarist va introduce în literatura timpului său murdărie de trup și suflet care se numește țigănie.

Stilul lui va avea culoarea injurăturii și a nerușinării plastice.

G. M. IVANOV

Drumuri

*Veni la mine un copil pribeag —
Avea în mână dreaptă un toiag;
Dar nici o vorbă — una nu-mi șopti.
Cum sta în pragul casei mă privi
Întrebător. Apoi s'a dus grăbit
Spre răsărit.*

*Veni la mine 'n prag o fată mare—
Purta în plete aurul din soare.
Smerit eu m'am uitat în ochi la ea
Dar nu mi-a spus ce cantă, ce vrea?
Apoi plutind ca visul ea porni
Spre miazăzi.*

*Veni la mine acasă un moșneag
Cu barba lungă albă, ca de mag—
De ușa casei el s'a răzimat
A staț o clipă numai de-a oftat,
Apoi strivit de anii grei s'a dus
In spre apus.*

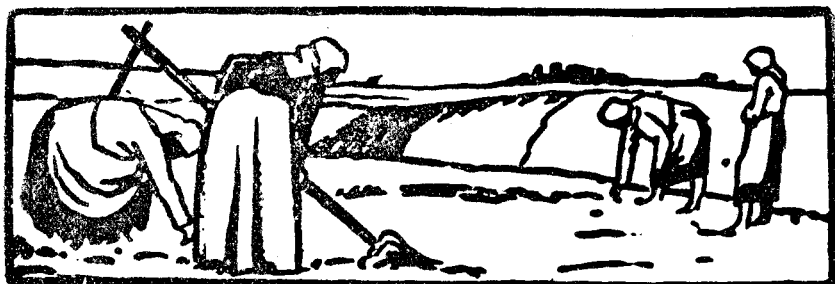
*Târziu copilul s'a întors din drum
Îmbălsămat de zori și de parfum,
Cu flamuri de-auroră 'nveșmântat
El lumina ca flacăra în sat.
Un porumbel zburând îi împletea
Cununi de nea.*

*S'a 'ntors apoi prăbită fata mare
Cu făt frumos în dulce alintare.
Pe drumul înflorit de meazăzi
Alesul inimei ea își găsi.
Și azi împart iubirea tuturor
Din viața lor.*

*E mult de-atunci și azii trec mereu
Cu oamenii îmbătrânesc și eu.
Pe drumul care duce la apus
S'a așternut pustiu căzut de sus...
De-atunci moșneagul din spre asfințit
N'a mai venit.*

VOLBURĂ POIANĂ NĂSTURAȘ

Note ardelenesti

Aurea mediocritas

Dintr'o scrisoare: „In Ardealul de astăzi nu se ivește de nicăiri, nici inițiativa, nici curajul, nici fapta.

Pretut'ndeni, plicuseală și mediocritate. Iar pe creeri, și suflete, un strat gros de untură s'eiță, cum se obișnuiește pe fripturile din restaurantele maghiaro-săsești din Ardeal.

Iată, de-o parte, adormiții și indiferenții. Iată, și dornicii de căpătuială. Dincolo, bocitorii de profesie. Și, mai ales, trista ceata a bșrffitorilor neputincoși, — regionaliști în societate de ardeleni și lași și umiliți în fața regătenilor.

O primenire a aerului îmbâcsit se așteaptă, prin intervenția îndrăzneță a generației tinere, pe care o dorim nerăbdătoare în a însă-nătoși, în a construi.

Va accepta care și ea, marfa proastă și uzată, pe buze cu zâmbet de idioată mușumire? Va tolera ea pe cei ce astăzi mișună în jurul nostru, fac pe conducătorii, smulg florile din rădăcină, fug de soare și urăsc lumina? Se va lăsa ea oare condusă de morții vii, cari nu au și nu pot avea nici un rost în viață?

Va porni eroic, pe căi noi, sau se va supune lozinței ce domină astăzi: *aurea mediocritas*?”

Ultimul refugiu al regionaliștilor

Se pare că regional'smul a fost abandonat ca teorie politică. A devenit un lucru ce se s'mte, dar... nu se spune, în public.

Regionaliștii de marcă din trecut, sunt astăzi cu toții... „democ-rați“. De-o democrație... ca la noi, care-ți dă toate drepturile, fără să-ți ceară în schimb vre-o calitate, inteligență, sau merite.

Unul dintre drepturile pe care ți le dă „democrația“ ardeleană este să n'ai nici convingeri nici idei, căci convingerea și ideea, „democratului“ este totdeauna ceace place celor ce dețin majoritatea voturilor la alegeri. „Democrația“ te învață să fii contra ideii naționale căci, după învățătura lui Oszkár Jászai, dascălul democrațiilor noastre, elementul de căpetenie într-o țară sunt minoritarii și a vorbi de drepturile și aspirațiunile națiunii majoritare, este o desgustătoare înșoieră. Ca încheiere amintim că democratul ardelean vorbește cu preferință ungurește, căci este om cult și respectă drepturile limbii minoritare garantate de Liga Națiunilor...

Furia lui Caliban

În Ardeal, Alexandru Constantinescu n'a fost cunoscut decât superficial.

A avut falma unui ager cunoscător al oamenilor și realităților, dibaciu încurcător și descercător de ițe și împărătesc platnic față de cei ce-l serveau.

Fiind fruntașul unui partid viguros și puternic, trebuia să aibă și adversari, — dușmani fanatici și ireductibili, a căror îndârjire nu putea fi desarmată, sau calmată, nici chiar de marelă moarte.

La groapă deschisă a lui Alexandru Constantinescu prietenii au găsit cuvinte de proslăvire. S'a făcut elogiul bunului român, care a avut partea lui de merit în determinarea războiului de întregire a neamului.

Alții, din potrivă, au pronunțat vorbe de hula. De astădată imaculații moralști s'au ivit nu în acest Ardeal zis „lezuit“, ci în încântătoarea și haotica noastră Capitală, care, precum se știe, n'a cunoscut decât virtutea, dreptatea față de cei mici și bunele moravuri.

Noi cari lăsăm să judece alții faptele bune și rele ale vieții lui Alexandru Constantinescu, credem că dispărutul a fost întruchiparea tuturor defectelor și calităților din vechiul regat, așa că ciudata mânie a unor critici de dincolo, revoltați de „materialismul cinc“ al dispărutului, se aseamănă cu furia lui Caliban, văzându-și cutele feții în oglindă.

Un inlocuibil

Revista „Ramuri“ din Craiova a avut deunăzi o relvare justă, vorbind de golul ce l'a lăsat în urmă dl Octavian Goga, suspendându-și activitatea de ziarist.

Constatarea este bine venită și adevărată. Golul despre care vorbește revista „Ramuri“ este imens și îl simțim, mai ales noi, ardelenii.

De zeci de ani, scrisul d-lui Octavian Goga a fost singura călăuză intelectuală în Ardeal. Călăuză intelectuală pentru intelectuali. Subliniem cuvântul intelectuali, cari nu trebuiesc confundați cu „intelligența“ rămasă sclava vechilor păcate și lașității de gândire.

Scrisul lui Octavian Goga a creat entuziasmul, sufletul, și elanul constructivist al unei întregi generațiuni. Articolele d-sale din „Românul“, „Tribuna“, „Țara Noastră“, „Luceafărul“, de odinioară, precum

și cele apărute în zările voluntarilor români, au fost tot atâtea evenimente sufletesti pentru noi. Anume grupări și bisericițe l'au ignorat? Se poate. Dar ignorarea era voită și se explică prin sentimentul de lașitate al celor, cari se temeau că slova d-lui Octavian Goga îi va convinge, îi va cuceri, *contra voinței lor*.

Di Goga este singurul fruntaș de mare anvergură al Ardealului care în activitatea lui publicistică și în acțiunile sale politice, n'a greșit niciodată.

Tot ce-a scris d-sa în trecut, este literă de Evanghelie și astăzi.

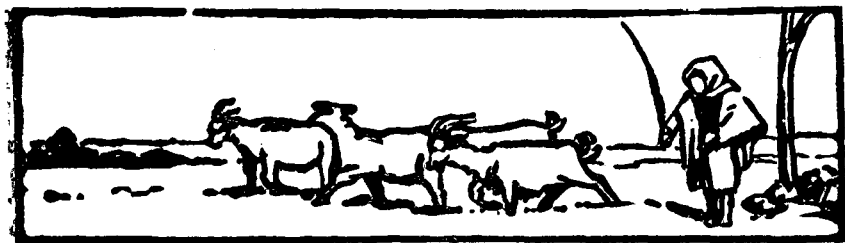
Di Octavian Goga este un om întreg, are o voință și știe unde merge.

A întruchipat aspirațiunile și dorința de mărire a unui neam. Toate evenimentele din ultimele decenii i-au dat dreptate.

A fost și rămâne un animator, un înaintemergător, un... înlocuibil.

CORNELIU I. CODARCEA

Un oraș moral

Amintirile unui ardelean „naiv“

Mă aprindeam la față, îmi bătea inima, îmi sclipeau ochii, îmi venia să opresc pe toți prietenii pe cari îi întâlneam pe stradă, să-i îmbrățișez și să le spun:

— Mă duc la București!

Mă duc în orașul dorințelor mele, să văd strălucirea adevăratului soare. Mă duc să-mi scald sufletul în apele curate ale bucuriei. Mă duc să sărut piatra sfântă dela Meccea mea. O să stau două zile în acest raiu al fericirii românești, să-i cutrier stradele, să-i admir clădirile și librăriile. Vor fi două zile de beție sfântă, de tineresc delir. Cum o să exclame sufletul meu la fiecare pas:

— Mi-am văzut visul cu ochii,

De-acum pot să mor ferice...

Îmi luțeam pașii, ca s'ajung la timp. De s'ar fi întâmplat să scap trenul, mi-ar fi încetat pentru totdeauna bătăile inimii. Ce vrei? Era în anul al doilea al României Mari, iar pentru drumul la București mă pregătisem de două săptămâni, strângând ban lângă ban. Pe buzele mele se întipărise un zimbet statornic.

Cum înaintam către gară, mă trezii de-odată față în față cu prietenul meu Moșoi, fost coleg de școală. Venia cu o geantă la mână, de către gară.

— Ce ai? — mă întrebă, după îmbrățișarea revederii. Ai câștigat doar lotul cel mare?

— Sunt vesel, sunt fericit, — îi răspunsei. Mă duc, la București! Ce crezi, n'o să scap trenul?

— N'o să-l scapi, îmi zise. Mai este un ceas până la plecarea lui. Apoi, măsurându-mă din creștet până în tălpi:

— Ești și tu un ardelean naiv, cum am fost și eu...

— Voiu fi, voiu fi, — îi zisei. Chiar vreau să fiu, mai naiv de cum sunt. Bucuria mea vrea să fie mare, mare...

— Eu te compătimesc. Vai, dac' ai ști cât te compătimesc!

— De ce? — făcu, descizând ochii mari.

— Te duci în cel mai imoral oraș al universului. Te duci la Sodoma...

Înmărmurit de spaimă, îmi plecai capul în pământ. Mi-se opri răsufierea, iar de pe buze simțeam că dispărea zimbetul încrăntat de două săptămâni. Se întipări acum pe ele numai un încârligat semn al întrebării.

— Te duci în orașul pungășiilor și al desfrâului, — reluă el, punându-și mâna pe un nasture al paltonului meu. O să vezi tu. Din clipa când te vei coborî din tren la gara de nord te vor lua la ochi pungășii de buzunare. Iar scara, de-o fi să te plimbi pe stradă, o să te atace la tot pasul femeii perdate. O să te iea cu forța de braț și să te ducă... în brațele pierzătorii... La București, tot al doilea om e pungăș, iar femeile, aproape toate, sunt desfrânate...

— Nu-i adevărat, — strigai, privindu-l mânics. Nu poate fi adevărat!

Credeam că glumește, ori își bate joc de mine. Așa va fi glumit cineva și cu el, desigur, când s'a dus întâia-ora la București. E un simplu plagiator.

Dar el, împlântându-și mâna în pieptul meu, mă scutură cu putere.

— Așa mă cunoști tu? Am spus eu vre-odată ne-adevăruri?

— Nu, îngâna, desfăcându-i mâna, și tremurând în tot trupul. Tu ai iubit întotdeauna adevărul. Ești de bună credință, și acum...

— Așadar, prost...

— Nu, dar, exagerezi...

— Nu exagerez nimic. Dar, la ce să mai lungim vorba? Du-te la Sodoma! O să vezi tu...

— Și totuși mă duc, — cftai. La urma urmelor, o să găsesc acolo și pe Lot cu fetele lui... Ca un înger trimis de Dumnezeu, o să le spun să părăsească Sodoma, ca să nu fie arși cu foc și cu pucioasă...

Ne despărțirăm aproape mânioși. Nici nu știu, dacă ne-am mai strâns mâna. Îmi urma trist, drumul către gară, dar, cu pași domoli.

— La urma urmelor, — gândiam, — Moșoi poate să aibă dreptate. Atunci, n'o să fie nici-o pagubă, dacă scap trenul.

Dar când m'am văzut cu biletul în mână, uitai tristul episod al întâlnirii mele cu Moșoi. În inima mea reveni căldura, în ochii mei strălucirea, în sufletul meu delirul. Reveni și zimbetul pe care el mi-l furase.

— Mă duc la București, — spuneau ochii mei.

— Mă duc la București, — îmi venia să strig călătorilor cu care mă înghesuiam la urcarea în vagon.

— De-o fi să crape Moșoiu, eu totuși, mă duc la București! Să mă ierte cititorii, dar peripeziile drumului nu le mai descriu. Cine nu-și aduce aminte de fiorii dulci ai primei călătorii spre București? Eu, n'o să-i uit niciodată.

— Oraș scump și drag, — șopteam în adâncul sufletului meu la fiecare gară, cât te-am visat, cât te-am dorit!

— Să fie adevărat oare, — mă întrebam totuși când trenul trecea

peste vreun râu, — ceea ce a spus Moțoi?

— Chiar dac'ar fi adevărat, — îmi răspundeau valurile apei, — ce-ți pasă? L-ai dorit atât de mult, încât trebuie să-l vezi cu orice preț, chiar și cu prețul celei mai amare desiluzii...

Așa-mi spunea Arieșul, așa-mi spunea Târnava, Mureșul, Oltul...

Pe la Brașov m'a apucat somnul, dar eu aprindeam țigară după țigară, ca să nu adorm. Fiorii sfinți ai aproplerii de Predeal îmi cutremurau toate membrele. Era noapte, știam că n'o să văd splendoarea Carpaților, dar... o să aud răsunetul cântecelor de vitejele cântate în ceasul sfânt, când baionetele românești s'au ivit pe înălțimile lor. De-a dreapta și de-a stânga trenului o să răsară multe suflete de viteji, cari o să mă binecuvinteze.

— Noi ți-am deschis acest drum, — îmi vor șopti ei, iar eu, o să înalț către ceruri multe, multe rugăciuni.

Din depărtări imense străbătea la urechile mele un glas adânc de clopot. Era glasul, pe care îl auzisem toamna târziu în închisoare, în zorii unei zile întunecate.

— Vin frații, — șoptii celor trei tovarăși ai mei...

— O, nu, — îmi răspunse unul din ei... Au căzut Bucureștii... Picurii de lacrimi ce-au răsărit atunci în ochii mei, și cari credeam că s'au uscat de mult, năvăliau acum iarăși... Dar simțeam că sunt dulci, nu amari, ca atunci...

Și mai aprinsei o țigară, ca să nu adorm. În fumul ei se înălțau turle de biserici, coperișuri de case înalte și arcuri de triumf...

* * *

Mă trezii în zorii zilei, tocmai când trenul trecea peste un pod lung.

— Unde suntem? — strigai vecinului, care își ștergea și el tocmai, ochii.

— Ajungem încurând la Câmpina, — îmi răspunse el, flegmatic.

— Brr, — făcui eu, mușcându-mi buzele de necaz. Dacă ferestrele vagonului n'ar fi fost sparte, le-ași fi spart eu, vă asigur.

— Semn rău, — îmi ziceam, ofțând și strângându-mi pumnii. Să trec eu Carpații dormind, mândrii Carpați, trecuți odinioară între cântece de bucurie!

Mă străduiam să-mi reconstruiesc visurile ce le-am v'sat în vremea somnului, dar nu izbutiam. Eram în închisoare? Eram cu un steag național în mâni, fluturându-l pe înălțimi?

— La urma urmelor, — făcui, mai scotând un lung oftat, — așa a fost să fie. Urmii închisei ochii și îi ținui vreo cinci minute închiși. Dar din întunericul ce se deschidea în fața ochilor închiși se deslăcu silueta lui Moțoi, care își bătea pântecul cu palmele și se rânjea.

— A avut poate, dreptate, — îmi mai zisei, deschizându-mi iarăși ochii. Eu sunt în drum spre Sodoma. Atunci, la ce să regret somnul din Carpați.

În gara de nord redeveni cel vechiu, cel vesel, cel fericit. Nu

știu, dacă n'am spus cuvinte fără șir hamallilor și oamenilor pe cari îl întâlneau în gară, Nu știu, ce-am spus conductorului din tramvai când mi-a dat bilet. Uitând poveștile lui Moșoi, și din fereastra tramvaiului zâbeam caselor, dughenelor, copiilor, bărbaților, femeilor. Dar mâna, fără știrea mea, se ținea în dreptul buzunarului cu portofelul. Știi, mâna omului are mai mult simț practic decât inima lui.

O zi întreagă am hoinărit prin București, am străbătut Cismigiu, am fost pe la șosea, pe la Moși. Mi-am cercetat un prieten în Strada Zefirului, care m'a primit cu drag, manifestându-și cu juică, vin și cu multe alte bunătăți, bucuria pentru vederea unui prieten din Ardeal. M'a invitat apoi să dorm la el toate nopțile câte-o fi să stau la București.

— Ce-mi pasă mie, — ziceam, pornind din nou la hoinărit, — de-o fi să mă jefulască vreun pungaș?

Insuflețit, poate, și de dulceața vinului, ași fi dorit chiar, să se ivească vre-unul. L-ași fi îmbrățișat și pe el. Pungaș ne-pungaș, dar e din București. Nu-mi mai țineam mâna în dreptul portofelului, și totuși, pungașul nu se ivea.

— Drag pungaș, vino, — murmuram pe tramvai, în dreptul vre-unui chiosc, ori în vre-un colț de stradă, — vino și jefuiește-mă. Ilea-mi chiar și hainele de pe mine! Acolo unde soarele răsare e o fericire să fi jefuit.

Insfârșit, se înserare. Eu, pornii pe Calea Victoriei, și mă plimbai de două ori de-a lungul ei. La fiecare pas întâlneau femei frumoase, cu ochi de văpaie. Ici colo, câte una, mă săgeta cu privirea.

— Sfinte Pantillimoane, — murmuram atunci, — apără pe robul tău

Dar ea trecea înainte, ca și cum treci pe lângă un copac, ori, pe lângă un felinar. Nu se repezia la mine, să mă prindă de braț și să mă ducă în brațele desfrâului, cum îmi spusese Moșoi.

— Dar atunci, de ce s'a uitat așa de lung la mine? — mă întrebam ridicând din umeri.

— Dar tu, de ce te-ai uitat lung la ea? — îmi răspundea șoapta sufletului.

Trecui și pe alte strade. Lumini, chioșcuri, vitrine elegante, femei frumoase, zimbitoare, cu ochi, cari mă priveau. Atât.

Insfârșit, după-ce sorbii câteva halbe la „Carul cu bere“, o luai către culcuș.

— Stai tu numai Moșoi, — îmi ziceam încleștându-mi pumnii și privind din fereastra tramvaiului casele, turlele și roiul de femei frumoase ce mișuna pe toate străzile, — stai tu numai, că te spovedesc eu!

Ajunsei cu tramvaiul până la bulevardul Pasche. Din micul parc al acestui tramvai știam de cu ziua că am să o ieu întâi către stânga; apoi, către dreapta, și apoi, iar către stânga, până să ajung la strada Zefirului. Dar acum, pare-că se învârtia pământul cu mine. Ori încătrău mă întorceam, era la stânga. Nu era o singură stradă între cele cari se încrucișau cu parcul, despre care să nu se fi putut spune că e la stânga.

— Hm, — făceam, înderptându-mi ochii în toate părțile, și-a pierdut capul nene!

Il pierdusem, într'adevăr. Ce vreați, emoțiile zilei, vinul, berea, ochii frumoși cari mă priveau...

Doi ochi frumoși se iviră, de-odată, prin parc. Erau ochii unei domnișoare, care înainta cu pași săltăreți, cu fața zîmbitoare, către mine.

— Domnișoară, domnișoară, — îi strigai, ridicându-mi pălăria și zîbindu-i, vesel, încotro e stra...

Se opri și ea brusc, în dreptul meu. Mă măsură din creștet până în tălpi, îmi aruncă o privire indescriptibil de scânteietoare și î-mi tăia vorba:

— Du te încolo, domnule! Du-te, că strig polițistul...

Mă și dușei, cu cea mai mare repezeală, uitând să-i mai spun „bună seara“.

— În Sodoma aceasta, gândiam în vreme-ce mergeam cu viteză întreită spre statuia lui Pake, — e totuș mai bine să-mi caut eu un polițist, decât ea. Il căutai, îl gășii, iar el, mă îndreptă spre strada Zefirului.

Mergeam tăcut pe lângă șirul de case al acestei străzi, dar, nu mă mai uitam la trecătorii de celalalt sex. Nu mă mai uitam decât la numerele caselor. Dar, pare-că chiar și acestea căpătară de-odată glas.

— O m imoral, ce ești, îmi ziceau. Ai venit să demoralizezi orașul, unde răsare soarele românilor? ...

Am ajuns la prietenul, am cînat, m'am culcat. Până târziu, târziu către ziuă, n'am putut închide un ochiu. Dar, mai bine ar fi fost să nu-l închid, nici către ziuă. În vis, am revăzut pe drăgălașa din parc. Mă prindea de guler, mă scutura și îmi striga:

— Infamule, hai la poliție! Ai venit în orașul acesta moral, ca să-l demoralizezi?

SEPTIMIU POPA

Organizarea proprietăților

Integrarea proprietăților cu pășune și pădure.

Integrarea sistematică a proprietăților cu pădure și pășune, este al doilea element necesar pentru asigurarea unei structuri potrivite a proprietăților rurale. Această integrare are o deosebită importanță mai ales la proprietățile mici, pe când la proprietățile mari nu reprezintă ceva extra ordinar.

La proprietatea mare, integrarea cu pădure și pășune, se poate rezolva foarte ușor, fără vre-o deosebită intervenție. — Proprietarul și acolo unde moșia sa pe calea evoluției, n'a obținut pădure și pășune poate ușor să le creeze. Va afecta din moșia s'a o întindere pentru pășunat, iar alta o va planta cu pădure și integrarea este bine făcută.

La proprietățile mici însă integrarea cu pășune și pădure, se poate realiza numai prin intervenția statului. Aici integrarea cu pășune și pădure, va însemna încurajarea și intensificarea producției agricole. Pădurea va asigura lemnul de construcție și foc, iar pășunatul ușurează prăsierea vitelor.

Necesitatea integrării este pe deplin recunoscută nu numai de doctrina agrară, ci și de realitate. Dovadă, ca doctrina agrară a fixat și unele considerente pentru integrare, iar realitatea arată, că abia există țară, unde să nu se fi legiferat pentru soluționarea acestei integrări. Considerentele pe care doctrina le-a consacrat, să referă parte la întinderea, cu care este să se face integrarea, parte la așezarea ei pe teren.

În privința întinderii de pășune și pădure se observă, ca ea să fie în raport armonios cu întinderea proprietăților rurale, situate în hotarul acelei comune. Unei comune cu hotar redus și cu puțin locuitori, nu să poate afecta lat fundii în scopul integrării. Experiența de până acum a fixat și o limită de cifre în această privință, conform căreia pășunatul n'ar putea trece peste 5% al întinderii pământului cultivabil din hotarul comunei.

Pământul de cultură de regulă n'ar putea fi afectat pentru constituirea pășunatelor, — rămânând să fie utilizat în vederea producției agricole. — Acolo însă, unde nu sunt alte terenuri pentru pășunate, necesitatea va admite utilizarea pământului roditor. În tot cazul însă

afectarea pământului rod tor pentru pășunate, este a se face cu cruțare. Sunt țări unde s'a legiferat și restricțiuni în această privință.

Intinderea pășunatului stă în raport cu felul creșterii vitelor. Unde prăsirea vitelor se face intensiv, acolo pășunatul nu servește hrănirea exclusivă a vitelor, deoarece aceasta se asigură prin nutreț artificial aici întinderea lui deci va putea fi mai redusă. Acolo însă unde prăsirea vitelor este extensivă întinderea pășunatului, va trebui să fie cu mult mai mare, — deoarece aici el este singurul mijloc de susținere a vitelor.

Intinderea pădurei asemenea trebuie să fie în raport cu numărul fumurilor din comună. — Integrarea exagerată cu pădure, ar însemna o deteriorare a bunului comun. — O majorare a acestei integrări poate fi justificată numai în acele regiuni, unde existența populației să asigure prin industria casnică a lemnului.

Așezarea pe teren a pădurei și pășunelor are o deosebită însemnătate din punct de vedere economic. — Intinderea de pășune este bine, să fie în apropierea comunei, la debușeurile ei, să dispună de apă pentru adăpătoare. — Astfel fiind pășunile vor putea fi bine exploatate. — Așezarea pădurilor, va fi determinată de faptul, dacă există pădure în apropierea comunei ori nu. Pădurile situate la prea mari distanțe, nu vor putea fi afectate pentru integrare, dat fiind greutatea transportului.

Integrarea proprietăților rurale cu pădure și pășune în Ardeal, este deja de mult cunoscută. S'a început această integrare la sesiunile urbariale și jilere, s'a continuat și după 1848, și felul com s'a soluționat, a dat naștere la deosebite feluri de pășune și păduri, cari sunt azi în ființă și cari toate servesc pentru integrarea proprietăților rurale. — Să le specificăm :

Prin legea din 1871 Nr. LIII. s'a defalcat pădurea și pășunea foștilor proprietari nobili, de cota foștilor iobaji și jilerei. — Cota acestora din urmă, a fost menținută în indiviziune, rămânând în folosul lor a tuturor. — Această cotă de pădure și pășune se cheamă azi urbarialistă. Mai înainte vreme sesiunile urbariale și jilere au avut ca parte integrantă o întindere cutare de pășune și pădure în bunurile nobiliare. — Folosința acestei cote s'a făcut în comun cu proprietarul. După legile 1848, starea juridică a sesiunilor s'a aranjat, rămânând însă neterminată situația cotelor de pășune și pădure. Prin regularea proprietăților însă, făcută conform legii Nr. LIII. din 1871, s'a tranșat și chestia acestor cote.

Tot prin legea Nr. LIII. din 1871, s'a constituit și așa zisele pășuni și păduri composeșorale. În procesele de proporționare s'a fixat și defalcat cota de cultură a foștilor composesori, pe care au luat-o în folosință particulară. Rămânând în indiviziune și pe mai departe întinderile de pădure și pășune, cari apoi au fost numite păduri și pășuni composeșorale. În realitate însă ele sunt integrare cotelor de cultură a composesorilor.

Prin legile din 1908 Nr. XII. și XXXIX. s'a dat ființă pășunelor create prin comășare. În cursul operațiunilor de comășare atât în-

treaga comună cât și o bună parte a locuitorilor, sub rezerva aprobării Ministerului de agricultură, — au fost în drept să afecteze o parte din pământurile lor, pentru înființarea unei pășuni. Intindere a hotarului. Pășunile astfel create face proprietatea tuturor partașilor și rămâne în indiviziune. În mai multe comune din Ardeal, există astfel de pășunate, parte cu caracter comunal, parte asociației al câtorva.

Prin legea din 1908 Nr. XLIII. s'a creat pășunile obștești. În baza acestei legi Statul a încurajat cu capital ușor, cumpărarea de obște al unor întinderi în scopuri de pășune. Intinderea cumpărată rămâne proprietatea obștei și în cărțile funduare, iar exploatarea ei să făcea prin indiviziune. — Fondurile create de legea pentru scopu cumpărării pășunelor, — s'au urcat la cifre considerabile.

Prin legea agrară din Ardeal s'au constituit și complectat pășunile și pădurile comunale. — Dispozițiile art. 24—37 din această lege, — reglementează felul constituirii și complectării. Procedura de constituire este în curs. — Din cele realizate până acum, să învederează însă o lipsă totală de pricepere a organelor de aplicare în ceia-ce privește constituirea și complectarea. — Nepriceperea începe sus la conducere și vine până la treapta de jos a organelor de aplicare. — Nici o îndrumare de sus, nici o directivă și nici o limită la constituire. — Fiecare comisie de ocol acționează după priceperea sa. — În urma neorientării generale și în timpul provizoratelor create de agronomi, via devastările de păduri și pradă cu pământul țarei. — Câteva cazuri interesante în județul Bihor. — Comuna urbană ungurească Salonta, este situată în regiune de colonizare. — Pentru complectarea pășunii acestei comune s'a afectat o întindere de 3400 jug. cad. pământ de cultură de prima calitate, comunele românești din jur cu toți îndreptățiți lor abea au obținut câteva iar pentru colonizare și alte scopuri n'a rămas nimic. — Comuna ungurească Belfenir a primit pentru complectarea pășunii comunale o întindere de 700 jug. cad. pământ cultivabil de prima calitate, iar comunele românești din jur, învecinate corp de corp cu aceasta întindere, nu primesc nici loturi de cultură. Comunele românești din regiunile muntoase ale acestui județ, primesc complectare de pădure cu întinderi, unde masivul lemnos este deja ras. Rămânând comunelor obligamentul de a planta și conserva 50—100 ani, până când va crește pădurea.

Acest fel de lucrare să generalizează peste întreg Ardealul. — Nici urmă de o concepție, nimic precis, totul la o întâmplare. — Când operațiunile vor fi terminate odată, rezultatul va face aspră dovadă de lipsa priceperii celor chemați.

Educația profesională

Al treilea element merit să asigure organizarea proprietăților este *profesionismul agricol*, mai bine zis educația profesională a cultivatorului. Până când evidența pământului, gruparea potrivită pe teren a proprietății și Capitalul rural, sunt elementele necesare pentru potențarea *capacității* însăși a *proprietăților* în acel timp, — educația pro-

fesională este elementul care este necesar pentru radicarea *capacității* de muncă însăși a *proprietarului*. Prin ea să asigură cunoștințele, necesare, — priceperea, — specialitatea de a lucra bine și sistematic pământul.

Gospodăria rurală este și ea un atelier, la fel ca cele industriale. Este un mecanism, care va funcționa bine și rodnic atunci, când mașinistul își cunoaște meseria și este stăpân pe toate mijloacele materiale și intelectuale necesare producției agricole.

Fără profesionism la gospodar nu există cultură agricolă intensivă și nici vorba de un progres agricol. Asupra acestui fapt nici nu să mai discută. Proprietățile rurale pot fi ele prea bine echipate, totuși ele nu vor produce mult și bun, dacă munca și conducerea gospodarului va fi neeconomică. Este aceasta constatare un adevăr izvorit din experiența vieții agricole. Deaici vine, că nu există țară, unde să nu să poată observa o tendință de stat, pentru a asigura gospodarului calitățile necesare profesionizmului agricol. Evident interesele economice ale fiecărei țări, sunt servite prin aceasta tendință. Zorul cu care singuraticile state, să întrec a crea instituții peste instituții în vederea perfecționării educației profesionale, — să poate deci ușor justifica.

Mai ales în România are o importanță desăvârșită profesionizmului agricol. Situația specifică în care ne găsim, face să privim educația profesională agricolă, chiar ca o problemă de Stat, dela a cărei tranșare potrivită să condiționează intensificarea producției noastre agricole și astfel refacerea noastră economică.

În urma operațiunilor agrare dela noi, producția noastră este în descreștere. Scade calitativ și cantitativ. Degenerează și pierdem exportul cu debușeurile lui. Prin expropriere s'au desfăcut proprietățile mari, — iar prin impropietărire s'a sporit enorm proprietatea mică. Azi 90% din pământul cultivabil a țării a trecut în mâna țaranului. Cu trecerea pământului concomitent a trecut și rolul producției asupra lui. El trebuie să satisfacă azi toate necesitățile interne și să asigure și cuantumul necesar pentru export. Dela munca lui, dela hărnicia și priceperea lui să așteaptă progresul economic al țării.

În astfel de împrejurări educația profesională a țaranului nostru este o chestie, — ce interesează întreaga țară, iar asigurarea ei să prezintă, ca o problemă de stat. Trebuie însă să constatăm, că în prezent țaranul nostru n'are o educație profesională reclamată de timp și de condițiile economice actuale. Și cum pământul cultivabil a fost trecut în mâinile lui, este de sine înțeles, ca repercusiunile acestei treceri, sunt descreșterea și degenerarea producției agricole. Mai ales în Ardeal și Bucovina să învederează aceasta repercusiune. Aici înainte de reformele agrare producția agricolă ajunsese la o etapă de progres avansat, să comercializa și industrializa. Azi însă suntem cu 50—10 ani înapoi.

Profesionismul agricol, — la fel ca celelalte profesii, — să asigură prin o educație potrivită în cursul multor ani. *Cum se face aceasta educație? ce instituții sunt necesare pentru asigurarea ei? ce mijloace vor fi potrivite pentru ajungerea ei?* Toate sunt întrebări, cari

ating instrucțiunea publică a țării și doctrina agrară nu mult are de adăus aci. În general însă trebuie observat, ca educația profesională rurală, stă în strânsă legătură cu felul repartizării pământului. Alta este educația profesională la proprietatea mijlocie și mare, și iarăși alta la proprietatea mică. La proprietatea mare educația să îndreaptă spre perfecțiunea și utilizarea mașinărilor, pe când la proprietatea mică ea tinde spre arta individului.

În conformitate cu acest principiu fundamental, — să va diferenția atât mijloacele și instituțiile, cât și învățământul, cari servesc interesele profesionizmului rural. Aceasta atât la proprietatea mică cât și la proprietatea mare:

Pentru proprietatea mare învățământul agricol trebuie să fie superior, — să devie universitar. Aici trebuie să fie angajate nu numai studiul de specialitate agricolă, ci și economico-juridice și statistice. Învățământul trebuie secundat cu instituții de specialitate, cu laboratorii, urde să se facă și experimentările necesare.

Pentru proprietatea mică educația, respective învățământul agricol va începe la sate în școlile elementare. Aici trebuie depuse rădăcinile educației profesionale a țaranului. În școlile elementare trebuie pregătit un program de educație agricolă pentru țărani. Cărți potrivite și puteri didactice bine pregătite, vor fi necesare în primul rând la realizarea scopului preconizat.

Cartea și puterile didactice dela școlile elementare din sate, vor putea asigura țaranului educația agricolă numai în acel caz, când și practic vor fi în stare, să arate țaranului tehnica lucrărilor agricole. Mai ales la țaranul român este important să-și vadă, celace i se spune cu graiul pentru că el învață repede și din intuițiune.

Progresul din carte trebuie deci întărit și cu *intuițiune*. Trebuie să vadă cum lucră și altul, apoi mai ales să se convingă de favorurile rezultatului. În urma condițiilor din trecut, asupra lui intuițiunea are o putere atrăgătoare. Astfel să poată explica în Ardeal și Bănat, în regiunile locuite de sasi și de șvabi, — țaranul român încă a ajuns la un grad mai avansat al profesionizmului agricol. Aici au învățat mult dela vecinii lor mai pricepuți în tainele lucrului de pământ.

Pentru asigurarea intuițiunii la învățământul agricol inferior, va fi necesar înființarea loturilor demonstrative pe lângă școlile elementare dela sate. Pe aceste loturi trebuie să se facă lucrările sub ochii țaranilor. Rezultatul favorabil al acestor lucrări, va forma cel mai puternic stimulente pentru țărani. La învățământul superior intuițiunea se va putea obține la fermele statului și particularilor. În general ar fi bine, că fermele de model ale statului și particularilor, să fie plasate pe regiuni. Astfel fiecare în regiunea sa ar forma un exemplu de urmat în materie agricolă. S'ar ajuta mult, dacă serviciul agricol județean ar avea și el un lot demonstrativ pentru experimentări. Aici s'ar putea face experimentările necesare, condițiilor locale și ar putea aranja demonstrații agricole pe întreg județul.

Producția agricolă are deosebite ramuri de cultură. Așa agricultura, horticultura, pomicultura, viticultura etc. Evident toate aceste

ramuri de cultură reclamă cunoștințe specialiste, cari nu să pot câștiga decât prin o educație specială. În vederea realizării acestei educații specială, va fi necesar să se înființeze școli de specialitate bine echipate cu cele necesare.

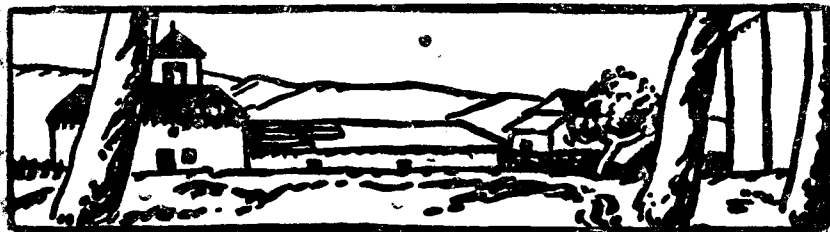
În trecut educația profesională în Ardeal și Bucovina a făcut mare progres. Regimele de odinioară au dat toată atențiunea acestei probleme. Rezultatul îl vedem și azi atât la proprietatea mică, cât și la proprietatea mare. Educația micului cultivator s'a făcut prin școlile inferioare de agricultură și prin cursuri populare de agricultură. Școlile inferioare de agricultură au fost înființate pe regiuni. Astfel ele au putut fi ușor cercetate de țărani. Cursurile populare de agricultură au fost ținute de profesori ambulanți plătiți de stat.

Dela 1908 începând Ministrul de Instrucțiune a dispus prefacerea cursurilor de repetiție în cursuri de agricultură. Astfel cei cari au trecut peste școala elementară dela sate, și-au complectat cunoștințele și cu cele agricole.

Dela 1908 începând s'a introdus și în armată cursurile de agricultură. În timpul iernei, apoi și celelalte anotimpuri profesori ambulanți au făcut școala cu soldați.

Educația profesională pentru proprietatea mare s'a făcut prin învățământul superior și prin instituții speciale. Trebuie subliniat ca profesionalismul agricol tocmai la această categorie de proprietate, a fost mai bine construit. Țăranul a învățat și a lucrat pământul cum a vrut, — mare ispravă însă n'a făcut. În tot cazul producția proprietății țărănești nici în trecut, n'a făcut dovada de mare pricepere. Alta este însă situația la proprietate mare. Aici să vede progresul agricol, aici să face dovada de o educație profesională bine concepută.

IOAN IACOB

Autosugestia conștientă

— Couéismul —

„Omul este ceia ce gândește“
Pascal

Captarea forțelor naturii poate să atingă proporții nebănuite, dar prin aceasta nu se va înălța firea omului. Poate știința să suprimă bolile și bătrânețea, să prelungească viața întinerind puterile trupului, dar numai cunoașterea sufletului ar putea perfecția această operă.

Istoria civilizațiilor ne învață că multe societăți au fost din temelie modificate de unii oameni, supra-oameni prin tăria sufletului lor. Fundatorii de religii n'au fost capete savante. Dar chiar descoperirile științifice nu pot fi făcute decât de acei savanți, cari sunt sluiți de o puternică credință în munca lor. Adecă, tot sufletul crează, servindu-se de instrumentul potrivit: judecată și cultură.

Când psihologia va ști să scoată din suflet, ceia ce fizicianii au știut să scoată din modesta scântee a lui Volta, omul va fi supraom, întradevăr după chipul și asemănarea lui Dumnezeu. Ce-ar fi atunci lumea, decât o lume în care ar fi trase toate foloasele din electricitate, radium și din alte forțe încă nebănuite.

Orbiți de această vizlune, unii din adepții noii psihologii, uitând că erorile sunt fatale tuturor începuturilor, cred că generația noastră chiar, va clădi minunata lume viitoare. Tot așa cum secolul trecut orbit de raționalism și de pozitivism a suprimat toată comoara de gândire și de creațiune a tuturor disciplinelor metafizice.

Noua psihologie are la bază o răsturnare de valori: în locul inteligenței, intuiția; în locul voinței, imaginația; în locul conștiinței, inconștientul. Această nouă școală a științelor psihice, numită școala dela Nouay, afirmă superioritatea Inconștientului asupra conștiinței; reduce inteligența la o funcție, oarecum mecanică, de aparat care să declauseze forțele uriașe, dar necunoscute din suflet. Dar mai ales, găsește mijlocul practic de-a utiliza conștient Inconștientul, ceia ce este geniala descoperire a lui Coué.

El pleacă dela câteva experiențe simple și care reușesc cu 97% din oameni. Toate sunt aproape jocuri de societate: lată numai ușor de expus: Se sugerează cuiva, pus în stare de receptivitate psihică, ideea că creionul ce are în fața lui pe masă, cântărește o tonă și că deci nu-l va putea urni din loc, ori câte sforțuri va face.

Fenomenul este mai puțin minunat decât îndepărtatele concluzii la care ne duce, dacă știm să vedem lucrurile în adâncime, — dacă știm să pricepem cu adevărat ceia ce ni se pare elementar și simplu.

Trupul omului este supus gândului mult mai mult decât se pare.

Știința dovedește astăzi, că formula, *nimic nu se pierde, totul se transformă*, se aplică și în domeniul ideilor; cea mai însemnată idee lasă urme în sistemul nervos.

Omul este mult mai mult ceia ce gândește decât ceia ce s'a născut, decât ceia ce face, sau voește. Pe de altă parte, știm, că regulatorul, conducătorul vieții noastre psihice și fizice este Inconștientul, care prin marile simpatice și nervii vaso-motorii determină toate aspectele evoluției omului.

Inconștientul realizează imediat sau mai târziu, direct sau deghizat, fie că voiesc, fie că nu voiesc, tot gândul în care credem. Omul care se așteaptă, cu intimă credință, la boală și sărăcie, cu încetul își ruinează sănătatea și va rămâne totdeauna sărac, chiar dacă ar duce o luptă energetică și inteligentă în direcția dorită și voită. Inconștientul, pe căi de el cunoscute, ne mână ființa spre sărăcia la care ne așteptăm, pe care o credem lotul nostru pe pământ și nu spre necesarul pe care *fără credință* îl urmărim, și fie chiar cu titanică energie.

Coué, apostolul dela Nouay, a găsit cheia Inconștientului. Zeci de mii de oameni din tot largul globului, au învățat direct dela el și sute de mii din cârticica lui, cum să-și îndrumeze *Inconștientul* are apoi să le redea sănătatea pierdută, sau succesul în lupta vieții.

M. S. Monier-Williams, dela Universitatea din Oxford și dela clinica psihică din Londra (Ohulsea), scrie:

„Fiindcă am fost rugat să-mi dau părerea asupra valorii actuale și viitoare a *Institutului Coué de Educație psihică din Paris*, am onoarea să declar cele ce urmează: Institutul este cu deosebire folosită din punct de vedere al cercetărilor psihice, pentru că se sprijină pe temelia pusă de Noua Școală de Psihologie aplicată din Nouay, care se bucură de aprobarea unor renumiți psihologi din Anglia precum și din alte părți ale Europei și din America.“

„Rezultatele obținute de Coué la clinica din Nouay, ca și acele obținute la aceea din Paris, în vindecarea tulburărilor funcționale nervoase și ușurarea boalelor organice, au minunat lumea întreagă“.

„Aceleași rezultate se obțin la Londra și în alte părți în clinici alcătuite după modelul acelei dela Nouay. Mișcarea provocată de Institut este de o importanță științifică internațională din punct de vedere al ameliorării boalelor ale căror suferințe n'au fost până acum îndeajuns ușurate“.

„Institutul de la Paris merită încurajarea guvernului francez, pentru că ajută și va ajuta încă și mai mult răspândirea în lume a

unei metode întemeiate pe *legea rezultatului opus efortării*, formulată pentru întâia oară de Coué și recunoscută drept un adevăr simplu de importanță capitală“.

„Simplitatea metodei lui Coué, profesată gratuit de către *Institutul Coué din Paris*, metodă care este la îndemâna spiritelor celor mai puțin cultivate, face din acest Institut un centru de filantropie care merită susținut din toate puterile“.

Din acest prețios certificat, este de subliniat mai ales afirmația că, prin *metoda* lui Coué se ameliorează chiar boalele „ale căror suferințe n'au fost până acum îndeajuns ușurate“.

„Metoda“ constă în *autosugestia conștientă* practică prin afirmația, repetiție și fără efortare de voință.

O astfel de sugestie face să predomine în suflet ideia dorită asupra unei anumite stări fizice sau psihice. Iar ideile predominante în sufletul omului tind să se realizeze, toată ființa noastră punându-se în serviciul acestui scop. Aceasta este o clasică lege psihologică definitiv admisă.

Deaftel acesta este mecanismul și secretul atotputerniciei *credinței*. Așa se explică reușita multora din acei cari în loc de calități deosebite, au o mare încredere în ei, sau mai bine zis în activitatea lor. Credința trebuie să fie pusă nu în ce ești, dar în ce faci.

D. V. BARNOSCHI

Cronica externă

Liga popoarelor asiatice

— Pregătirile de după perdeaua rusă —

Rivalitatea ruso-engleză în extremul orient — rivalitate care nu mai este un secret pentru nimeni — se concretizează, din partea Rusiei sovietice — în ceace privește acțiunea ei din Europa — printr'o sistematică și continuă sabotare a prestigiului și autorității Societății Națiunilor.

În credința lor că areopagul dela Geneva este chează suprema și suportul moral al supremației mondiale engleze, — Sovietele nu cruță nici o sforțare și nu se dau înapoi dela nici un târg care ar putea contribui la scăderea, sau chiar la zădărnicierea influenței Societății Națiunilor și „par ricochet“ a Marelui Britanii.

Și gășind că punctul cel mai vulnerabil al imperiului britanic, este Orientul, nemulțumit de hegemonia sa, — Sovietele și-au îndreptat în mod firesc, toată atențiunea lor spre acel Orient, în care acțiunea lor de propagandă și subminare antiengleză, prinde mai ușor și poate da roade mai utile.

Nu amintim decât în treacăt acțiunea de sobol a Sovietelor în China, unde propaganda bolșevică ascunsă, dar urmărită cu cea mai înțeleștată tenacitate, a dus la cunoscutele masacre antieuropene, în care — în mod sistematic — supușii englezi, formau ținta de predicție a atacurilor și gloanțelor „patrioșilor“ chinezi. Căci acțiunea bolșevică nu s'a mărginit numai acolo, ea se întinde pe o rază mult mai mare, cuprinzând Turcia, Persia, Afganistanul, Turkestanul și In-

diile. Intr'un cuvânt acțiunea bolșevică este ca o umbră a influenței engleze, pe care o urmărește pas cu pas.

Acțiunea aceasta a Sovietelor putea fi continuată încă multă vreme în taină fără a cauza alarmarea cuiva, dacă, un incident — în aparență destul de banal — nu ar fi intervenit. Acesta nu este altceva decât întrevederea, care a avut loc la Odessa, la 31 Noembrie, între ministrul de externe turc Teofik Rudji bey și ministrul de externe al republicilor Sovietice — neobositul Cicerin.

Nici în fastul primirii — căci republica roșie nu disprețuiește, și a dovedit-o, fastul recepțiilor grandioase; — nici în durata întrevederii — căci de fapt ea nu a durat decât 3 ore, — nu se poate descoperi semnificația politică a acestei întâlniri; ci ea este, mai cu deosebire, dedusă din identitatea de scopuri urmărite de ambele imperii, scopuri destul de importante, pare-se, pentru a putea decide Sovietele de a renunța, cu desavârșire, la politica și planul lui Petru cel Mare în ceea ce privește imperiul turcesc și Constantinopolul.

Dar oare într'adevăr să fi renunțat Rusia la Constantinopol? Și nu s'ar putea, ca tocmai acum, când Turcia și-a clădit punctul de rezim în Asia minoră (abandonând, mai mult sau mai puțin, Constantinopolul), această veche capitală a imperiului turcesc și ținta de totdeauna a imperialismului rusesc — Constantinopolul — să fi format obiectul unei înțelegeri secrete turco-ruse, în care Sovietele să-și fi văzut încununată de succes, dorințele și eforturile de veacuri ale politicii rusești?

Fapt cert că presa engleză a dat cea dintâi strigătul de alarmă cu prilejul conciliabulului ruso-turc dela Odessa și tot din presa britanică, a pornit — sub formă de supoziție căreia nu i se atașa nici o importanță deosebită, firește — ideea unui complot antieuropean zămislit de cei doi miniștri de externe.

Amenințată în interesele ei de Anglia și sub teama unei amenințări pe care o vede venind din Italia imperialistă, renăscută, — Turcia, își caută la umbra ursului rusesc — fără a'i păsa de culoarea lui, roșie sau albă — consolidarea politică și sprijinul internațional de care are nevoie.

Că Turcia nu s'a putut mulțumi numai cu auspiciile prieteniei și concursului rusesc, o dovedesc întâlnirile recente ale ministrului de externe turc Teofik Rudji bey, cu Timurtas, ministrul de externe al Persiei, — în care — pe lângă chestiunile directe între cele două state — s'au aranjat, pare-se, și multe din obstacolele ce stăteau în calea unei cordiale apropieri ruso-persane și s'au netezit, în tot cazul, cele mai acute asperități — în prezența reprezentantului sovietic — dintre Persia și Rusia.

Sforțările Turciei tind acum, de oarece ea formează punctul de legătură între Rusia și Persia, state de care o leagă câte un tratat de neutralitate — să aplaneze și ultimele divergențe politico-comerciale dintre cele două state, pentru a ajunge la rezultatul unui tratat similar de garanție și de neutralitate, între Persia și Rusia.

Și tocmai aci stă pericolul.

După tratatul de neagresiune încheiat cu Germania și Lituania, — Rusia, deși nu slăbește conversațiile cu celelalte state baltice și chiar cu Polonia) — își îndreaptă toate silințele ei spre încheierea unui lanț de tratate de neagresiune (cari pot fi prea bine și tratate de alianță!) cu vecinii ei din extremul Orient.

Toate aceste tratate — deși ideea lor a pornit dela Geneva — ocolesc Geneva și fac chiar impresia ciudată, de care însă nu te poți debarasa, că sunt îndreptate în contra ei.

Și este firesc ca oricine să se'ntrebe — și Anglia mai cu interes de cât oricare altul, — dacă scopul urmărit în această direcție de republica Sovietelor, nu este crearea unui sistem de alianțe a statelor-asiatice — să'i zicem Liga popoarelor asiatice — al cărui birou de înregistrare fiind la Moscova și nu la Geneva, — s'ar putea, la un moment dat, ridica în fața Sovietei cu pretenții de rivalitate, dacă nu chiar de agresivitate?

Întrebarea se opreste aci. Oricum ar fi însă, alarma engleză — deși poate egoistă — nu mai pare așa de superficială și merită tot interesul statelor europene.

J. PALEOLOGU

INSEMNĂRI

O solemnitate pioasă: în casa lui Ilarie Chendi. După doi ani de așteptare, dosită ca o faptă rea după perdeaua indiferenței oficiale, placa comemorativă zidită în pereții bătrâni ai casei parohiale din Dârlos unde s'a născut Ilarie Chendi, a fost dată la lumina zilei. Câțiva delegați oficiali și câteva rude s'au strâns la chemarea pripită a unui comitet, care și-a dat seama că această pioasă solemnitate trebuie să aibă odată loc. Dar mulțimea de țărani în simple straie, smălți șoseaua și dâmbul casei cu culori discrete de negru și alb, dovedind o afinitate de simțire și gânduri, care nu se exprimă în cuvinte meșteșugite, între acești oameni cu priviri limpezi și scânteietoarea figură literară a lui Chendi.

În atmosfera luminoasă a peisajului de toamnă târzie, privind de pe ferestra căsuței bătrânești, peste pitorescul mulțimei, la dealurile molcomite

de rugina aurie a vremii, am înțeles că omul care a deschis ochii la viață în acest cadru pur, nu putea fi altfel decum a fost: un fanatic al eternului artistic, un neînduplecat slujitor al ideii naționale. Aici natura e simplă și sugestivă; aici pulsează o viață românească dărză, fără a fi provoacătoare și energică, fără a fi sgonotoasă.

Ilarie Chendi se regăsește întreg în acest mediu, care l'a creat, omul care a biciuit fără cruțare mincinoasa apariență a falselor talente și îngâmfarea seacă a nechemăților, trăda pe țărantul de acasă, cu care a crescut, mândru senin și firesc. Omul care a înțeles ideea națională întreagă nu exprimat în vorbe sgomotoase, ci în fapte precise, pietre de temelie ale unei împliniri, care avea să vină mai târziu, era din plin alimentat de isvorul acesta neseecat de patriotism curat și discret.

Lângă duhul lui Ilarie Chendi, plutind peste oamenii și lucrurile odată

dragi lui, nu se afla intelectualitatea deşuchiată de acum 20—30 de ani care l'a temut, dar nu l'a iubit. E firesc. Minte care a muşcat adânc în minciuna vremii, a intrat în vâşnicie şi nu-şi găseşte sprijin şi cinstire decât aici, unde este mereu acasă. Unii l'au uitat, bucuroşi că au scăpat de coţii neînduraţi a criticei lui, alţii furaţi de valurile tamuitoase ale vieţii s'au îndepărtat de memoria lui. Dar aici, ca şi în familia creată dincolo unde îl duse aspiraţiile, Ilarie Chendi e o scumpă amintire.

Copilul care îşi exprima înmuiată în şiroaie de lacrimi părăsirea îndelung înăbuşită pe care a simţit-o greu în jurul numelui tatălui său, avea dreptate. Ilarie Chendi a fost prea repede uitat.

D. I. C.

„România“ în delir. Organul bucureştean al partidului naţional şi ţărănesc, are de câteva ori pe săptămână, cam de vre-o şase ori de pildă, accese de delir; nu de natură alcoolică, — ne e doar cunoscută abstenenţa aproape evanghelică a „României“ în materie de spirtoase, ci de altă natură, a cărei diagnosticizare reclamă cunoştinţa de medicină pe care noi nu le avem. Se referă la noua lege a presei al cărei proiect guvernul actual l'a pregătit şi, fără să cadă ce e drept în vulgaritatea de stil din strada Sărindari (de pe partea dreaptă când mergi în jos) „România“ îşi îngăduie „judecăţi“ cari nu sunt altăceva decât un complicat delir. Iată de pildă ce vorbeşte acest ziar despre d. Oct. Goga.

„Ministrul de interne încă dela începutul carierei sale politice de slugă a brătienismului de stânga, s'a arătat în toate felurile duşman al acestei presei din care însuş face parte. Ieri, a îngăduit o cenzură stupidă a presei, apoi o confiscare a ziarelor şi o su-

primare a lor, pentru ca astăzi să vie s'o insulte în public, printr'un mesaj regal. Faptul trebuie să aibe repercusiuni. Asociaţiile de presă nu pot rămâne mute la atitudinea duşmănoasă a dlui ministru pe interne, mai ales când acesta face parte din breasla gazetărească.

E drept că evoluţia dlui Goga spre politicianismul constantinescian îl făcea, firesc, să se îndepărteze dela presa în majoritate adversă acestui politicianism. Dar este o imposibilitate morală ca după o asemenea atitudine puţin reverenţioasă faţă de presă, d. Goga să mai poată rămâne în rândul societăţilor de presă“.

„Atitudinea ireverenţioasă“ a dlui Octavian Goga faţă de presă constă în energia d-sale de a satisface o necesitate de morală a presei, pe care presa nu întotdeauna o dovedeşte, dar pe care publicul o cere cu nesaţ. Pe cine n'a scandalizat afară de câteva hiene eşirea unui ziarist, care se închipuie „cel mai talentat“ ofensând cu o dezinvoltură ţigănească solemnitatea tragică a morţii. Dar numai asta? Dar numai atât?

D. Octavian Goga, ca ziarist, ca scriitor, ca academician *este obligat* să întreprindă procesul de revizuire a acestor noţiuni: presa şi limitele ei de manifestare liberă. Nu ori ce e scris e un *conţinut de presă* şi nu ori ce măgărie ţigănească e un argument al dreptului omului de a se exprima liber.

Dar presa întreagă trebuie să-şi scoată pălăria, de stimă şi admiraţie în faţa unui ziarist, care în calitatea sa de ministru îi salvează prin rigori legale, demnitatea şi misiunea. Trezită din delirul politicianist, „România“ ar putea pricepe aceasta.

Tăletorul de lemne. În parcul din Dorn un om taie lemne. Le taie, le

numără, le clădește, apoi, se depărtează câțiva pași de ele, și — își admiră opera. Seara, când să se culce deschide registrul și înseamnă în el munca de peste zi. Probabil, are un registru anume pentru tăiatul lemnelor.

El taie lemne, ca să nu se plictisească. Dacă nu și-ar fi impus această ocupație, l-ar omorî gândurile. Din când în când ar fi cuprins de spaimă, iar uneori, ar ajunge în delirul celei mai diabolice bucurii. În fața ochilor lui ar defila mușime de schelete omenefi, și cine știe, ar putea să supoarte rânjetul lor? La urechile lui ar străbate strigăte zgomotoase de triumf și rapoarta oficiale despre strălucite învingeri, și atunci, cine știe, n'ar fi coprius din nou de beția amețitoare a altor vremuri?

Când s'apucă de tăiat lemne, oftează și șoptește :

— Așa am tăiat odată, multe capete omenefi. Acum taiu lemne...

Câte-odată, se nimicește un copil prin parc. O iea de-a dreptul către grămezile de lemne, se urcă pe ele și le răstoarnă. Atunci tăietorului de lemne i-se întunecă privirile și amenință pe copil cu degetul.

— Imi distrugi opera, băiete? Ei bine, distruge-o ! Așa s'a distrus și opera mea cea dintâi. Acesta e pe semne, rostul operelor mele ; să fie distruse !

„Adevărul“ să nu se teamă. În numele lui Dumnezeu, rugăm „Adevărul“ și pe redactorii săi să nu se teamă, să nu cadă cu duhul că e atât de rău în țară. Auziți ce chiot de întristare, ce gemăt de durere răcnesc plămânilor iudeoromânilor sărindariști. Parcă e pe moarte Palestina !

„Între atâtea pricini de neliniște cari frământă societatea românească în zilele turburi de-acum, șirul neîntrerupt și tot mai activ de crime. jafuri,

tălării ce dă cetățeanului impresia că trăește într'un pustiu fără pază și fără altă garanție de cât a propriei apărări, — nu e, desigur, răul cel mai puțin alarmant“.

Pustiu fără pază? Dar plutoanele de sergenți cari cu baionetele pe puști au apărut de atâtea ori sub „năvălirea studenților barbari“ ordinea casnică a „Adevărului“. S'au uitat timpurile acelea? E ușor să scrii :

„E o stare de destrăbălare generală a cărei răspund re nu e bine să fie aruncată în seama exclusivă a celor imediat vinovați. *Atmosfera generală de nerespectare și de batjocorire a ființei materiale și morale a individului, susținută și promovată de chiar organele ordinii, nu e fără legătură cu aceste triste fenomene de patologie socială.* O asemenea atmosferă — istoria și știința sunt martore — a fost rotdeauna prielnică producerii monstrilor psihici.

Pentru a le ține piept, n'avem — evident — organele de pază socială ce s'ar cuveni? Dar, de ce nu le-avem? Din aceleași cauze cari alimentează zisa atmosferă generală de nesocotire a omului și regulilor normale în viața de stat. N'avem poliție, fiindcă n'avem polițiști. Și, cum i-am avea în condițiile de viață ce li se impun de salarizările dela noi?

Iată cum totul se leagă pentru a ne duce la pricina generală și fundamentală a tuturor relelor ce ne bat: viața de mizerie materială și morală ce se impune acestei țări cu violență și cu nesocotirea omului.

Șirul de crime și de banditisme monstruoase care îngrozește tot cetățeanul și care dă străinului impresia că România e o vastă grădină a tuturor fanteziilor și îndrăznelilor criminale, nu e decât o manifestare deosebită și brutală a anarhiei morale prezidată până azi de toate guvernele-

„ordinei“. Iar neputința poliției nu e la rândul ei decât oglindirea superbe nulități a întregii noastre autorități de stat.

Soluția ?

Soluția o va da posibilitatea de a institui în România un regim de profundă regenerare morală, prin garantarea respectului insului și prin crearea prestigiului omenesc și moral în acțiunea organelor reprezentante ale autorităților.

„Adevărul“ să nu se obrăznicească, îl rugăm din tot sufletul. Să facă ce a făcut până acum: sionism; pentru aceasta operă antiromânească, căreia ca să fie mai profund vătămătoare „Adevărul“ îi dă și un sos de comunism — nici un fir de păr nu va cădea din capetele evreești ale ovreilor din sărindar. Să facă ce vrea, dar să ne cruțe de obrăznicie. Fiindcă nu este o obrăznicie să scrii că chiar organele de ordine susțin și promovează crimele și jafurile în România? Deci organele de ordine sunt bande de jaf și de crimă — după „Adevărul“; înțeleg să spună aceasta ticăloșie organul sionismului comunist iudevesc, dacă odată cel puțin, sub guvernarea actuală, „năvălirile barbare române“ au dat peste cap bastionul din str. Sărindar al iudeoromanismului pervers și murdar, pentru că e atât de bărfitor.

Organele de ordine trebuie să intervină, să curme dezordinea ce o produce în viața românească hahamii din redacțiile „Adevărului“.

Provocatorii persistă. În cadrul serbărilor jubilară a societății zise culturale „Székely“, cu sediul în Brașov, d-nii Iosif Sándor și Béla Szele, acești vechi pacienți ai clinicelor noastre politice, au ținut să facă din nou o mică gălăgie reclamagistă.

D. Béla Szele, pensionarul „ungurilor“ Kahana și Grünfeld din fruntea

ziarului „Brassói Lapok“, organul autorizat al naționalismului maghiar integral, — a declarat ritos, că unghurii trăesc în cea mai nesuferită robie în această țară și n'au posibilitate de a se ridica „nici ca funcționari publici, nici urmând carierele libere“. Lupta ce se dă este o luptă „de apărare desperată“ a unghurilor aduși la sapă de lemn, contra „sugrumătoarelor tendințe de asimilare românească“. Bătrânelul Sándor nu s'a lăsat mai prejos. D-sa a vorbit de chinurile grozave ale minorităților din Ardeal, silite să poarte măști ce nu le convin, — pentru ca să tragă concluzia că masca rămâne mască și sentimentele „neaoș unghurești“ rămân aceleași.

După aceste discursuri, dinasticul domn Béla Szele, a închinat în cinstea Suveranului în numele săcuilor aduși la „sapă de lemn...“

După cum vedem, înfrățirea româno-maghiară progresează cum nu se poate mai bine. Avem toate motivele să fim mulțumiți, văzând chiar și pe d-nii Iosif Sándor și Béla Szele deveniți șampioni ai acestei înfrățiri!

Constatări și concluzii. E o facilitate de a face, din oricâte puncte de vedere se pot imagina, aceleași constatări, dar ce greutate de a da explicații analoge și de a ajunge la concluzii uniforme. De pildă: și în dreptarea și „România“ fac unele constatări, care au un fond aproape identic în curgerea vieții noastre politice. Cu alte cuvinte este, și nici nu poate fi cu totul altfel într'o perioadă transitorie de consolidare, ceva putred, ici și colo, în politica tuturor partidelor. Astfel „îndreptarea“ scrie :

O parte din presa noastră, o anumită presă, se consacră cu o adevărată voluptate, cu un caracteristic delir rolului de galerie plină de fantezie și palavre a vieții noastre publice, mai

cu seamă într'un moment când această viață implică mai multă seriozitate și demnitate — cel puțin o elementară decență.

În această galerie se deslănțue de câtăva vreme un efort de fantazie, concretizat în jurul știrilor false, care sar ca niște mingi, imposante prin vidul lor, cărora o simplă împunsătură de ac le-ar demonstra neantul: insinuarea perfidă face parte integrantă din acest sport al far-nienților: ipotezele celei mai abracadabrante culminează exercițiile galeriei ca o apoteoză de pulbere menită să uimească imaginațiile naive.

Și sportul acesta nu are cel puțin ca resort inițial acea pasiune a artei pentru artă: sporirea tirajului, prin specula senzaționalului e păcatul cel mai inofensiv și mai puțin interesat care pune în mișcare acest sport.

E nevoie deci de o asanare „România” o spune cu cuvintele următoare:

„Asanarea societății noastre se face nu prin îngrădirea libertăților presei ci prin stărpirea cloacei imorale și putrede a politicianismului vechilor partide, prin însănoțirea vieții publice românești și oasă din mâinile acestor partide și prin înlocuirea lamentabilului putr-gai de astăzi printr-o reacțiune a cărei bază să fie, introducerea în viața publică a unei ere nouă

de egalitate, de justiție și de ordine morală”.

Dar care este concluzia? Evident, „Indreptarea” cu simțul grav al responsabilității scrisului, de care dă zilnic dovadă, produse o lege severă dar dreaptă a presei, pe care guvernul actual e pe cale să o elaboreze.

„România” însă ca să vadă viața publică românească însănoțită, propune cu toată mintea de care dispune scoaterea dlui Oct. Goga din Sindicatul Presei. Cum d. Octavian Goga va fi scos din sindicatul presei, cum viața publică românească se va însănoți. De ce mă rog? România judecă mai departe:

„D. Goga, mai mult ca oricine, a lucrat împotriva intereselor presei. Ca atare, ministrul de interne va putea să rămână politician de duzină dar nu va mai putea rămâne membru al Sindicatului presei române.

Asta este una.

În al doilea rând, ministrul de interne trebuie să fie complet lipsit de simțul rușinii ca să poată afirma, că din cauza presei societatea nu se poate asana.

Domnilor, oferim zeci de mii de lei — leza noastră de redactori, aceluia care va delimita în aceste cuvinte rușinea de nerușinarea luciditatea mintală de confuzia morbidă.

În atenția binevoitoare a domnilor abonați. Ne lăudăm cu o delicatețe: aceia de a nu plictisi pe abonații noștri cu dese solicitări relativ la datoriile lor de abonați. Cititorii noștri, fiind cu toții intelectuali, lesne înțeleg că o revistă, în împrejurările actuale de scumpete, nu se menține cu vreo mană oare care, cerească. Pentru eroismul nostru de a păstra în inima Ardealului aceasta iubită de toți revistă, am așteptat să fim înțeleși și ajutați. Ajutorul ce-l așteptăm și acum, e de fapt o obligație a abonaților noștri — de a-și achita la timp abonamentul.

Rugăm deci pe toți dnii abonați să se grăbească cu resturile de plată a abonamentului lor, pentru a nu fi siliți să supunem aceasta revistă unor încercări penibile, dintre care cea mai mică e încetarea apariției ei.

Redactor responsabil: ALEXANDRU HODOȘ